

ANIMADVERSIONES PHILOLOGICÆ,

QUAS

IN EXERCITATIONEM STIPENDIARIORUM
AD UNIVERSITATEM IMPERIALEM ABOENSEM
CONSENTIENTE MAX. VENER. FACULT. THEOLOG.

EXHIBET

JACOBUS BONSDORFF,
S. S. Theolog. Doct. & Professor, Stipendiarius h. t.
Inspector.

RESPONDENTE

GABRIELE BORG,
Stipend. Publ. Ostrobotn.

In Auditorio Philosoph. die XII Decemb, MDCCCXXI.

horis a. m. solitis.

ABOÆ,
ex Officina Typographica FRENCKELLIANA.

§. 1. **U**t nulla exstiterit gens, quæ suo non uteretur sermone in cogitatis suis ac sentis explicandis & cum aliis communicandis, quandoquidem vitæ quotidianæ & societatis cujusdemumcunque id secum tulit ratio; ita nec ulla ad cultum quandam feliciorē adspiravit unquam, siue antiquioris siue serioris ævi, gens, quæ susque deque haberet, quomodo suam tractaret, excoleret perficeretque linguam, non popularium tantum in usum, verum etiam aliorum in gratiam populorum, ætate, loco ingenioque vel maxime disditorum ac abhorrentium. Hinc egregia enasci ingenia, classicos eminare, in rebus humanis pariter atque Divinis illustrandis occupatos, Auctores, excellentia prodire scripta, præcepta, carmina, quovis digna scrutinio; hinc certantium inter se choros ad perpoliendum ævi sui gustum ac habitum confluere impigroque sudare labore; hinc denique Thesauris linguarum condendis conditisque in ulum quovis modo vertendis intentos fuisse eruditos cernimus.

§. 2. Quid vero lingua, latissimo suo considerata complexu, refert, nisi thesaurum idearum, rerum, sensuum, imaginum ac pulcritudinum, quas qui affectatus fuerit & in succum sanguinemque contulerit suum, non poterit non veri, pulcrique sibi familiarem reddere gulium, sine quo nulla proficua erit meditatio, nullum proferet fructum lectio, nihilque habebit vita humana, quo nutriatur, excelsum. Quod si ergo cultiorum gentium, Helladæ præprimis & Latii, excellentissima in eis rebus ac partibus, quæ humanum sapiunt & exornant ingenium, versare atque ad imitationem sistere voluerimus scripta, Thesauros istarum linguarum consulere opus esse, quis est qui ignorat? Quanto magis ad adyta sacrationis scientiæ penetrantibus, necesse erit Commentarios Thesaurosque adire Divinorum oraculorum linguæque, quæ non omnino internam su-

am propter naturam, sed sublimiorem ob materiem & revelationis dignitatem, Sancta appellari fœvit.

§. 3. Ut autem ad linguam Hebræam, qua Codex Sacer Veteris Fœderis concinnatus est, propius accedamus commendandam, Thesaurum illius, seu, quod idem est, Lexicon adendum esse omnibus religionem Divam ex fonte suo haurire cupientibus, vel testatissima loquitur omnium temporum indigentia & experientia. Neque nos antiquiorum fatigari nescia defraudabimus unquam laude sua molimina, quum certum sit, jam inde a Patrum Ecclesiasticorum ævo, maxime vero a Reformationis Seculo optimos inclaruissse Interpretes Lexicographosque, qui linguam hancce ad veritatem, nitorem vimque suam revocare suoque modo restituere allaborarunt. *Kimchium*, *Buxtorfium*, *Coccejum*, *Stockium*, ceteros haud sine summa veneratione nominamus. Interim tamen, ut dies diem docet, ita Recentioris ævi indefesso studio factum est, ut longe politiori ac stabiliori forma prodiret hujus Linguae Thesaurus, quam antea, multumque lucis ex universo apparatu linguarum cognatarum scœneretur Hebræa. Facem nempe præferente summo *Schultensio*, nec frustra defudantibus viris ingeniosissimis *I. D. Michaelis*, *Eichhornio*, *Schultz*, *Gesenio*, qua fieri potuerit sollertia & sagacitate, accuratius jam eruitur ac constituitur genius linguae, non uno de nomine laudandæ. In diversa autem sapius divergere probatissimos hos Lexicographos, nec eundem sequi ordinem, sive etymologiam & originem, sive significationum naturam spectes, nemo vel levisime his innutritus studiis dubitabit. Cave igitur imperitus credas, difficillimo hocce in negotio omnem, jam motum esse lapidem, nec causam fuisse, cur ulteriori examine in genium hujus linguae rimandum descendamus. Nonnihil tantum de ordine Lexici perscribendi observabimus.

§. 4. Fuit quippe in eruditis linguis, non excepta Hebræa, longo temporum intervallo adoptata methodus Etymologica,

logica, qua vocabula quævis ad suam radicem relata ordine quodam systematico, aut si dicere fas est, genealogico proponerentur; Quam vero methodum deseruerunt recentiores haud pauci, vernacularum linguarum secuti Lexicographiam. Neque nos hunc morem in hodiernis, occidentalibus, linguis prævalentem taxamus, ut potius necessarium judicamus, quum tanta sit hominum vulgarium etiamque cultiorum, sed ex illiterata classe, ingenii varietas, tanta sæpius inertia, ut philosophicum vix suslineant sibi præscribi rigorem, maxime vero in elementaribus linguæ rudimentis atque initiis, temporis aliquantum in excogitandis radicibus vocabulorum consumi censeant. Sint autem hæc utcunque dijudicata. Antiquarum saltem linguarum, quæ Eruditis omnium gentium advetæ ac familiares fuerunt eruntque, eum jure supponimus servandum habitum, qui genesis ipsius linguæ optime exprimere, & systematico modo verborum familias discernere, disponere, cunctaque in ordinem redigere valeat. Præterquam enim quod hæc radicalium & derivatorum verborum justa distinctio & ordinatio apprime inserviat condendæ cuidam philosophiæ gentis ejusque cultus, quem harmonice cum sermone conspirare, in eundem influere, atque cum eodem immutari constat, haud aliter ac in historia origines rerum eventuumque a primis suis causis rite enodari solent; ea quoque summa profluit utilitas ex etymologia, in linguæ compagem struendam adhibita, ut memoriæ sublevandæ insigne sit adminiculum, eoque ipso faciliorem multo, tironibus saltem, parare possit aditum ad linguam addiscendam, quam si disjecta fuerint membra universæ linguæ. Radice nempe vocabulorum cognita, cito cognoscuntur ejus derivata, hisque inter se comparatis ac velut uno oculorum intuitu recensitis, tota dignoscitur familia. Immo multum adjumenti, in exegetico negotio hinc derivari, res ipsa & interpretum usus testatur.
